

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2521 ในการจัดการศึกษา วิทยาลัยได้จัดการศึกษาตามหลักสูตร ของกรมพลศึกษา คือ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง พลศึกษา และสุขศึกษา พ.ศ.2525 ซึ่งเป็นหลักสูตรสำหรับฝึกอบรมผู้ที่มีความต้องการที่จะมีวิชาชีพ ทำการสอนพลศึกษา และสุขศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา มุ่งผลิตครูที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติ ในอันที่จะเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน เข้าใจสภาพแวดล้อม และสังคม และสามารถนำความรู้ ความสามารถไปพัฒนาการศึกษาทั้งด้าน พลศึกษา และสุขศึกษาให้เจริญก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี

การจัดแผนการศึกษา จัดสำหรับนักศึกษาวุฒิ ม.ศ.5 หรือประกาศนียบัตรอื่น ๆ ที่เทียบเท่า เข้าทำการศึกษา ระยะเวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร 2 ปี การ จัดแผนการศึกษา วิทยาลัยกำหนดวิชาที่นักศึกษาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต และมีผลการศึกษา ตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลการศึกษา ทั้งนี้ต้องมีเวลาเรียนอยู่ใน วิทยาลัยอย่างน้อย 4 ภาคเรียนปกติ และไม่เกิน 8 ภาคเรียนปกติ จึงจะถือว่าเรียน สำเร็จตามหลักสูตร

การผลิตครูนับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ครูจะมีประสิทธิภาพเพียงใด นั้น ก็ย่อมขึ้นอยู่กับการผลิตครูว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ (กิจจา เกิดผล 2524 : 1) ใน ปัจจุบันมีสถาบันซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการผลิตครูอยู่หลายสถาบัน เป็นต้นว่า คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และวิทยาลัยครู ซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตครู สถาบันผลิตครูต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องตระหนักถึงหน้าที่อันสำคัญในการฝึกสอน อบรม และจัดประสบการณ์ให้แก่ศึกษานิเทศ เพื่อที่จะสำเร็จออกไปเป็นครูอาจารย์ที่ดี ซึ่งจะต้องพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ

ทัศนคติ และคุณลักษณะอื่น ๆ บนพื้นฐานที่ครูจำเป็นต้องมี นอกจากครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการ หรือ "ศาสตร์" ที่แล้ว (เจดิม มลิวา 2525 : 65-74) เพื่อให้ นักศึกษาฝึกหัดครูได้มีคุณสมบัติทั้งด้าน "ศาสตร์" และศิลปะการสอนที่ดี สถาบันผลิตครู จึงต้องจัดประสบการณ์ให้แก่แก่นักศึกษาคู ได้ศึกษาทั้งภาคทฤษฎี อันประกอบด้วยวิชาการ ทั่วไป วิชาการเฉพาะวิชาชีพครู และภาคปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นวิชาสำคัญที่สุดของการฝึกหัดครู นั่นก็คือ "การฝึกสอน" บางแห่งเรียกว่า "ประสบการณ์วิชาชีพ" ซึ่งเป็นสิ่งที่จะขาดเสีย มิได้ เพราะการฝึกสอนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับนิสิต นักศึกษา ผู้มีอาชีพครู หรือ ศึกษาศึกษาในอนาคต ทั้งนี้เพื่อให้ได้มีโอกาสรับประสบการณ์ตรงในด้านการสอน หรือ ประสบการณ์ในสถานวิชาชีพอื่น ๆ รวมไปถึงการรู้จักความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน อีกทั้งเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ ส่วนทั่วไปพร้อมกัน (นพพร พานิชสุข 2521 : 3-4) และ นรินทร บุญชู กล่าวว่า การเตรียมตัวเพื่อการเป็นครูที่ดีนั้น ต้องมีการวางแผนล่วงหน้า นับตั้งแต่เริ่มการศึกษา หากนักศึกษาสามารถเรียนไปตามแผนการศึกษาที่หลักสูตรกำหนด แล้ว ก็เท่ากับนักศึกษาได้เตรียมพร้อมมาโดยลำดับ และการปฏิบัติการศึกษาฝึกสอนนั้นนักศึกษา จะมีฐานะเทียบเท่ากับครูคนหนึ่งของโรงเรียนนั้นทุกประการ พฤติกรรมทุกอย่างไม่ว่าจะเป็น การสอน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมเป็นเป้าสายตาของนักเรียน การที่นักศึกษา ฝึกสอนจะได้รับการยอมรับจากนักเรียนในฐานะครูคนหนึ่งของเขาหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและการแสดงออกของนักศึกษาฝึกสอน และความสามารถในการสอนเป็น สำคัญ (นรินทร บุญชู 2526 : 128-158) เพื่อให้ นักศึกษาฝึกสอนมีคุณลักษณะและคุณสมบัติที่เป็นที่ต้องการของนักเรียน สังคม และรู้ว่าควรปฏิบัติอย่างไร ควรทำกิจกรรม ต่าง ๆ เมื่อใดให้สอดคล้องกับความสนใจและวัยของผู้ที่นักศึกษาต้องเกี่ยวข้อง ซึ่งบางอย่าง หรือหลาย ๆ อย่างต้องเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง การฝึกสอนจึงเป็นช่วงที่พฤติกรรม ต่าง ๆ ส่งเสริมให้พัฒนาดีขึ้น ทั้งจากสถาบันที่ ศึกษาโดยผ่านอาจารย์นิเทศก์ และจาก บุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนที่สอน โดยเฉพาะอาจารย์ที่เลี้ยงเพื่อให้เป็นนักศึกษาคู ที่ดีต่อไป

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า "การฝึกสอน" เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญ ที่จะทำให้ บุคคลที่จะออกไปเป็นครูได้รับการฝึกอย่างสมบูรณ์ (เจริญผล สุวรรณโรจน์ 2521 : 5)

เป็นการเพิ่มเติมเสริมแต่งต่อจากการฝึกปฏิบัติในห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ตรง "การฝึกสอน" จึงเป็นที่ยอมรับและได้กลายเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดสำหรับโครงการผลิตครู หรือจะเรียกว่า เป็น "หัวใจของการฝึกหัดครู" (เจดิมมลิลา 2525 : 128-158) ดังนั้น สถาบันผลิตครูต่าง ๆ จึงกำหนดให้นักศึกษาคูทุกคน ต้องออกฝึกสอนก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาเพื่อออกไปเป็นครูต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (เมธี ปิณฑนานนท์ 2525 : 7-12)

1. ให้นักศึกษาฝึกสอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการและการจัดระบบการศึกษาของชาติของท้องถิ่น และของโรงเรียน
2. ให้นักศึกษาฝึกสอนได้ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับการที่จะเป็นครูที่ดีในอนาคต
3. ให้นักศึกษาฝึกสอนได้ฝึกการนำเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ ไปทดลองใช้
4. ให้นักศึกษามีความสามารถในการเลือกใช้รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน
5. ให้นักศึกษาฝึกการมีมนุษยสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น

ในความสำคัญของการฝึกสอนดังกล่าว วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ได้จัดเป็นโครงการฝึกสอน ให้นักศึกษา ได้ออกฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาภายในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ในภาคเรียนที่ 4 เป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ และให้อยู่ในความรับผิดชอบของแผนกฝึกสอน และฝึกงานของวิทยาลัย แผนกฝึกสอนและฝึกงานได้จัดโครงการฝึกสอน ให้นักศึกษาของวิทยาลัย มานับตั้งแต่วิทยาลัยเปิดทำการสอน จนถึงปีการศึกษา 2528 นับเป็นเวลา 8 ปี และในการดำเนินงานโครงการฝึกสอนเสร็จสิ้นแต่ละปี ทางคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฝึกสอนได้ประชุม รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาเป็นข้อมูลในการพิจารณาเพื่อปรับปรุงโครงการครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลเฉพาะความคิดเห็นของคณะกรรมการจัดโครงการฝึกสอนแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่เพียงพอที่จะบอกได้อย่างครบถ้วนว่า โครงการฝึกสอนในแต่ละปีนั้นเหมาะสมหรือไม่เพียงใด มีข้อดี ข้อบกพร่องอย่างไร เพราะตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของโครงการฝึกสอน มีมาก นอกเหนือไปจากข้อคิดเห็นของการประชุมโดย

คณะกรรมการฝ่ายเดียว ในการที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ อย่างครบถ้วน
จำเป็นจะต้องอาศัยการประเมินผลที่มีระบบ และความคึกคักเห็นของบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง
กับโครงการทุกฝ่าย

การประเมินผลโครงการอย่างมีระบบ จะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
ของโครงการฝึกสอนข้อดี ข้อบกพร่องของการจัดโครงการฝึกสอนในแต่ละชั้นตอน ตั้งแต่
การกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานโครงการฝึกสอน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด อันจะเป็นแนวทางให้คณะกรรมการจัดโครงการ
ฝึกสอน ของวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ให้นำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข
ให้การจัดโครงการครั้งต่อไปดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้วิจัย ปัจจุบันทำงานในคณะกรรมการจัดโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยพลศึกษา
จังหวัดสมุทรสาครจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินโครงการฝึกสอนของวิทยาลัย
พลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร" ซึ่งทางวิทยาลัยได้จัดขึ้นในระหว่างวันที่ 3 พฤศจิกายน
2529 ถึงวันที่ 2 มกราคม 2530 โดยอาศัยแบบจำลองการประเมินผลซีพี (CIPP
Model) เป็นแนวทางในการประเมินผลโครงการฝึกสอนในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยพลศึกษา
จังหวัดสมุทรสาคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2529 เท่านั้น
2. การประเมินโครงการฝึกสอน ครั้งนี้ได้ประยุกต์แบบจำลองซีพีเป็นแนว
ทางในการประเมิน โดยจะประเมินในค่านวัตถุประสงค์ ปัจจุบัน การดำเนินการ และ
ผลผลิตของโครงการตลอดทั้งศึกษาความคึกคักเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการโครงการ
ฝึกสอน ของบุคคลากรที่เกี่ยวข้องโดยส่วนรวม ไม่แยกระดับชั้น และวิชาที่ทำการฝึกสอน

คำถามที่ตองการคำตอบ

1. วัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอนกับนโยบายการจัดการศึกษาของวิทยาลัยมีความสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด
2. ปัจจัยเบื้องต้นมีความเหมาะสม และสนับสนุนหรือไม่เพียงใด
3. การดำเนินโครงการ มีความเหมาะสม และมีปัญหาหรือไม่เพียงใด
4. ผลผลิตของโครงการมีจุดเด่น จุดค้อย เรื่องใดและเพียงใด
5. สภาพที่เกิดขึ้นจริง ของโครงการมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่เพียงใด

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยพลศึกษา
จังหวัดสมุทรสาคร

ความหมายของคำสำคัญที่ใช้ในการวิจัย

โครงการฝึกสอน หมายถึง การฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
บริเวณใกล้เคียงวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีคณะอาจารย์นิเทศก์ของวิทยาลัย
ทำหน้าที่นิเทศ และประเมินผลร่วมกับทางโรงเรียน ตลอดระยะเวลาของการฝึกสอน

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดข่าวสารในการ
ปรับปรุงโครงการ และช่วยในการพัฒนาโครงการประกอบด้วยการประเมินผล องค์
ประกอบ 4 ชนิด คือ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context) การประเมินปัจจัย
เบื้องต้น (Input) การประเมินกระบวนการ (Process) และการประเมินผล
ผลิต (Product)

ผู้บริหารงานวิชาการโรงเรียน หมายถึง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยครูใหญ่หรืออาจารย์ในโรงเรียนที่ทำหน้าที่ใน
การรับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียน และมีหน้าที่ในการประสานงานกับแผนกฝึกสอน
และรับผิดชอบในการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนในโรงเรียน

อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ในวิทยาลัยพลศึกษาที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือและแนะนำนักศึกษาให้สามารถฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ประสบผลสำเร็จ ประสานงานระหว่างวิทยาลัยและโรงเรียนฝึกสอนร่วมมือกับหน่วยฝึกสอน และฝึกงาน ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน และประเมินผลนักศึกษาฝึกสอนใน ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2529

อาจารย์พี่เลี้ยง หมายถึง ครู อาจารย์ ที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายโรงเรียน ฝึกสอนให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำและประเมินผลนักศึกษาฝึกสอน ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2529

นักศึกษาฝึกสอน หมายถึง นักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ที่ ทำการฝึกสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2529

โรงเรียนฝึกสอนหมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา และประถมศึกษาที่รับ นักศึกษาฝึกสอนจากวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ไปทำการฝึกสอนในภาคการ ศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2529

การนิเทศการฝึกสอน หมายถึง การให้คำปรึกษา แนะนำชี้แจงอธิบายให้ ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนให้มีพัฒนาการในการสอน และการปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมกับวิชาชีพครู

การดำเนินงาน หมายถึง การวางแผนปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร และการ ปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้งานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ โดยศึกษาค้นคว้า เรื่องราวจากเอกสาร หนังสือ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน และ ศึกษารูปแบบของการประเมินจากแบบจำลอง ซิป (CIPP Model) เพื่อเป็นแนวทางในการ

สร้างแบบสอบถามสำหรับประชากร แต่ละกลุ่ม ลักษณะของคำถามในแบบสอบถามมี 4 ประเภทคือ คำถามประเภทเลือกตอบ (Check List) คำถามประเภทเติมข้อความ คำถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และคำถามประเภทปลายเปิด (Open Ended)

2. การตรวจสอบเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านการฝึกสอน พิจารณาตรวจสอบ ความถูกต้องสมบูรณ์ ในเนื้อหา และหลักการสร้างคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เสนออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ให้ได้คำถามที่สมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

3. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและรับกลับคืนด้วยตนเอง โดยส่งให้นักศึกษาฝึกสอน หลังจากให้นักศึกษากลับมาเรียนในวิทยาลัยโดยขอความร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอนในชั่วโมงการเรียนของนักศึกษา หองละ 60 นาที โดยเก็บรับคืน หลังจากที่ทำเสร็จในชั่วโมงนั้นส่วนแบบสอบถาม อาจารย์นิเทศกักให้คืนท่านอาจารย์นิเทศด้วยตัวเอง และเก็บคืนด้วยตัวเองและแบบสอบถามสำหรับบุคลากรของโรงเรียน ผู้วิจัยได้จัดส่งให้คืนโรงเรียนด้วยตัวเอง และการรับคืน โรงเรียนที่อยู่ไกลวิทยาลัย ผู้วิจัยได้รับคืนด้วยตัวเอง ส่วนโรงเรียนที่อยู่ทางไกลออกไป รวบรวมไว้ที่ประธานกลุ่มของโรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยก็ไปรับคืนจากประธานกลุ่มของโรงเรียนแต่ละกลุ่ม

นอกจากการรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการฝึกสอน มาประกอบในการวิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัยด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเลือกตอบวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่าวิเคราะห์โดยใช้หาค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อ และหาค่าคะแนนรวมเฉลี่ยของคะแนน และรวมเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละตอน

ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์เนื้อเรื่อง และหาฐานนิยมของมีดูลา และขอเสนอแนะ ส่วนการวิเคราะห์เอกสาร ได้วิเคราะห์เนื้อเรื่องศึกษาความเหมาะสม สอดคล้องและสรุปเป็นความเรียง

การนำเสนอผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัย จะเสนอในรูปแบบเล่มของวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วยบท
ต่าง ๆ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึง ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาที่ผู้วิจัย
ต้องการศึกษา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ความหมายของคำสำคัญ
ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ และค่าในการวิจัย ตามลำดับ

บทที่ 2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง หลักการข้อคิดเห็น
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอน และการประเมินโครงการ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วิธีการวิจัยโดยละเอียด ประกอบด้วย
วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บ
รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ

บทที่ 4 ผลการวิจัย จะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางและ
บรรยายประกอบ

บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการ
วิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการวิจัย